

LOMADEO

Yá pò kú láe bee guu

Kilisi gaa ní àà vuaogbea Yuda pò aa gò Yesudeo ũo ná Yesu baonakpaawa Lomadeo meewia Lomagu, an gbēon Pisii ní Akilasio ũ (Zinao 18.2). Beewa Yesu gāli sēia dàale we goo pò Pòlu lé baonakpa Sili būsuu ní Azi būsuo pò wí me tia Tuukiio ní Gelesi būsuo. Lua dīle Pòlu e aà gé e dúnia léwa. Bee yáí Pòlu ye gé Loma ní Esipayā būsuo b. Goo pò àle a wélegēapi sōuke, à lakè Yesude pò aa ku Loma (1.7), aai kōkāaa Pisii ní Akilasio beonee (16.3-5).

Láe bee guu Pòlu lé zī pò ále ke buipáleo guu bōoleke Loma Yesudeone. Yá pò Pòlu í dadané kú láe bee guu wásawasa à mè: Yesu baonaá gbāa pò Lua í gbé pò lé a náaikēo suabaðe, atēsa Yudaō, an gbea buipáleo (1.16).

Yudaō ní buipáleo kua ní kōoá yā'iae Yesude káauone, atēsa lá buipále Yesudeo lé e Mōizi ikoyā musu. Yápi ku Galatio lá guu b. Lakii Pòlu ò wásawasa à mè Yesu baona pò ále kpáá gbépii pòe (1.16). A ò lá Lua í duunkena suaba, baa dén nò, à mè luanaaika yáe (1.18-8.39).

Bee gbea à lekà Isaili pò aa gí Kilisi náaikēio yáwa. Lua gbēon ní ũoa? A mè an gia bee lé kpá Luaeo, asa Lua gbēke mé a zible (9-11). Tia kéwa sūuu pò Lua ví ní wá buipáleo lé dadawēe wà nòse pále da, wío ku Lua pò ũ (12.1-15.13).

Lápi láakii Pòlu mè á ye da Loma zéu, ã à fōkpākpamá (15.14-16.27).

Gbé pò aale weele wà dǝ lá Lua ì ní suaba Yesu Kilisi sabaiò, tó aa láe bee kyokè, aa e dǝ ké yá pò Lua a zekàleo zǝ (11.33-36). Beewa aa e nízia kpawà, aai kúleè a zéwa.

Pòlu fàkpaa Lomadeowa

¹ Mámema Pòlu, Kilisi Yesu zòblena, Lua ma sisi à ma dile a zina ù baona ² pò à dǝaa à a legbè a ānabionε, aa kè a yá taalau kpana ù. ³⁻⁴ Aà Né Yesu Kilisi wá Dii yá mé baonapi ù. Aà dea gbēnazina ù guu à bǝ Davidi bui guue. Aà luake guu sǝ aà bǝa gau ní gbāao mé òlwēε ké Lua Nén aà ù. ⁵ Kilisipi mé gbēkekēmεε à ma zǝ bui píi kíi, ké aa e a náaike, aai gǝ a yāmanaò ù, i tǝbǝ. ⁶ A kú ní guu sǝ, á gbé pò Yesu Kilisi á sisi à á séo. ⁷ Mámε ma láe bee kè á Lomade pò Lua yeázi à á sisi, a gǝ a gbéò ù píie. Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbēkekeé, aai á gba aafia.

⁸ Séia gia ma Lua sáaukè ní Yesu Kilisi gbāao ápii yá musu, ké á luanaaika li dúniaa píi yái. ⁹ Tó mále wabike píi, á yá lí sāmago. Lua mé ma seelade ù. Aàpi mále zǝbleè ní nǝsemendoo, mále aà Né baokpa. ¹⁰ Mio wabikewà aà zekekεmεε lá a yeiwa, mà e mǝ á gwai sa, ¹¹ asa wesiaále ni lé ma de maamaae, ké mà Lua Nisina gbae daé á zedǝa yái. ¹² Beewa á luanaaika ní ma pǝo a wá baade gba sǝ. ¹³ Ma gbéò, má ye àò dǝ ké mio dile mǝomǝ mà mǝ á gwai* ké mà a zǝ gbε e á guu, lá má è buipáleo guuwa, ò e tia mi ze'eo. ¹⁴ Geleki yāmanaò ní Geleki yāmansaiò píi, ladǝnaò ní ladǝnsaiò píi, an

* **1:13** Zln 19.21

yá gò ma yá ũe. ¹⁵ Bee yáí ma me wà mà baonapi kpá á Lomadeo ne sò. ¹⁶ Mili wide ní baonapi yáoo. †
 Ome gbãa pò Lua ì gbé pò lé a náaiké suabaò ũ,
 atësa Yudaò, an gbëa buipáleò. ¹⁷ Baonapi ì owëe
 lá Lua ì to yá bórínò na. A de luanaaikëa yá ũ adoë,
 lá wa kè lá guuwa wà mè: Gbé pò Lua tò yá bààànò
 na a náai pò àle ke yáí aò ku. ‡

Gbēnazinaò tàadedeone Luae

¹⁸ Za musu ò Lua ì a pòkūma bòbò gbēnazina
 pò an vāikëa ì zezò síanaeowa an pākpaazi ní ní
 vāikëao yáí. ¹⁹ Yá pò wa fò dō Lua yá musu ulëanéò,
 Lua mé yápi bònë gupuau. ²⁰ Za gò pò à dúnia
 kàlë, àà gbãa láasai ní àà luakë pò wili e ní wéoo bò
 gupuau àà zìò guu wásawasa. Ayāmeto gbēnazina
 awa vïo. ²¹ Aa Lua dō, āma aali àà kpela a zéwa aa
 àà sáaukpào. An làasooò sòükù, ò aa gò gusiau an
 misai yáí. § ²² Aa nízia díle ònònaò ũ, ò aa gò misaideò
 ũ. ²³ Aaí kúle gbēnazina pò ì gaò ní bāò ní nòbòò ní
 pòtaa'onkuawaò taae Lua pò lí gaò gbëu.*

²⁴ Ayāmeto Lua ní kpá gbāsíkëaa, aa wisaiyā ke ní
 kōo, lá aale a nide ní nòse guuwa. ²⁵ Aa Lua síande
 leùkpakè ní èeò. Aaí kúle Lua pòkëaone aa zòblenë
 Lua pò pópíi kè gbëu. Èfāaiden àà ũ gòpíi! Ami.

²⁶ Ayāmeto Lua ní kpá wisaiyā nideaa. Baa
 an nòeò yá pò wì ke leùkpakè ní yá pò wili kèoo.
²⁷ Maa gōeò sō aa yá pò wì ke ní nòeò tò, aaí
 luakòí. Gōe ní gōeò aaí wisaiyā ke ní kōo, aaí
 a gbë'e níziawa an sásāa léu. ²⁸ Lá aai we zè

† 1:16 Maa 8.38 ‡ 1:17 Abk 2.4 § 1:21 Èfë 4.17-18 * 1:23
 Iko 4.16-18

ń Lua d̄saoo, ̄s à ń kpá làasookpaanlayāa, ké aao yá pó de wà keoo ke. ²⁹ Yāvāi pīi p̄emá: N̄s̄ep̄āsī, b̄ii, íisea ń k̄so, w̄ed̄bak̄s̄e, gb̄ēdea, s̄ole, gb̄ēblea ń k̄ōnik̄eao. Gup̄eaaanaon ń ũ, ³⁰ gb̄ēyaanao, Lua ib̄eoo, gb̄é taiink̄enaoo, ȳōodeo, íand̄ānao, v̄ai làasook̄enaoo, de ń dao yām̄ansai, ³¹ m̄isaideoo, náaisaideoo, gb̄éyāk̄ensai, s̄osobisaideoo. ³² Aa d̄s̄ Lua d̄ile ké yābeetaak̄enaoo k̄a w̄a ń ded̄e, k̄ási aali ze ń a keao adoo, aai t̄ékpa a kenaoḡoo.

2

Yá z̄l̄ea gb̄ēnaz̄inaoḡwa

¹ Ayām̄eto n gb̄é pó ni gb̄ēp̄āle t̄aae e, ń awa v̄io. Tó n gb̄ēp̄āle t̄aae è, n nz̄ia d̄aȳāue,* asa n gb̄ētaae'ena ni ke màa s̄s̄e. ² Wá d̄s̄ ké Lua yák̄pal̄ek̄ea ń yābeetaak̄enaoo maae. ³ N gb̄é pó ni yābeetaak̄enaoo t̄aae e mé ni ke s̄s̄, ńle e ńȳō bo Lua yák̄pal̄eu yà? ⁴ Ge ńle d̄s̄e ń Lua maak̄ea z̄ōo ń aà menao ń aà s̄uuoo yà? Ké Lua lé maak̄ene ké n̄ n̄selile, ń d̄so lé? ⁵ N swáḡb̄āak̄è, ni n̄selileo, ̄s̄ ńle p̄ok̄ūma k̄āanzi e luap̄ok̄ūmab̄ob̄omaḡoḡz̄i, tó Lua yák̄pal̄ek̄ea ń gb̄é a z̄éwa b̄ò gup̄uau. ⁶ A fiabo baadee a yāk̄eawa.† ⁷ Gb̄é pó aale gawi ń b̄ēeoo ń w̄ēni láasaio w̄ēle aale maak̄e ń menaoḡo àiz̄āna e. ⁸ Gb̄é pó anz̄ia p̄oēã lé d̄baané, aa ḡi s̄ianai aa te v̄aiwo s̄s̄, Lua a p̄ok̄ūma ń p̄ok̄p̄ēneo b̄ob̄omá. ⁹ W̄ét̄ea ń w̄āw̄āo a v̄aik̄ena p̄ii le, at̄ēsa Yudaoo, an gb̄ea buip̄āleo. ¹⁰ Lua a maak̄ena p̄ii gba gawi

* **2:1** Mat 7.1-2 † **2:6** Sou 62.13

ń bεεεo ń aafiao, atēsa Yudaο, an gbεa buipāleo.

¹¹ Asa Lua lí gbēε zāboo.‡

¹² Gbē pó duunakè Mɔizi ikoyā dōsai, a kaale màa ikoyāpi saiε. Gbē pó duunakè naa ikoyāpi ɔzĩ sō, Lua a yákpalekeaànɔ ikoyāpi musuε. ¹³ I ke gbē pólé ikoyā ma ń swáoo mé maa Luaεo. Gbē pólé zikewà mé a bɔ maa. ¹⁴ Tó bui pó aa Mɔizi ikoyā dōo yá pó kpàaño kè ń nziáo, aa ikoyā ví nziawae. ¹⁵ Aale ɔɔwēε ké yá pó kú ikoyāpi guu kú ń nòseuε. An làasoo lé a siana o ɔ, asa an làasoo mēndoo, a kee ń dayāu, a kee ń bɔu. ¹⁶ Maa yákpalekegɔɔzi Lua a yákpaleke ń gbēnazinao yá pó ulea an nòseu musu ń Kilisi Yesu gbāao, lá baona pó mále kpá òwa.

Yudaο ikoyādansaiνε

¹⁷ N Yuda ia, n ze ń n Yudaεo, ń Mɔizi ikoyā náai ví, ńle Lua yòkε. ¹⁸ N Lua pœã dō, ń yāmaa dō ikoyāpi guu. ¹⁹ Nle e ń de vĩa wede ũ, gbē pó kú gusiauɔ filia ũ, ²⁰ wésiadeo yādanede ũ, gbē dafuo metulu ũ. Nle e Lua ikoyā mé dōa ń siana mi ũ. ²¹ N gbē pó ni yāda gbēpāleoνε, bɔyāi nili da nziáo ni? N mē wasu kpái'oo, mé ni o sō bε? ²² Ni mε wasu wúle ń gbēpāle nɔoo, mé ni wúleò sō bε? Ni saka táaɔgu, mé ni ń kpé pó kpái'o sō bε? ²³ Ni yòkε Lua ikoyā musu, ɔ n ikoyāpi dasai ń Lua tó ɔkpa. ²⁴ Asa á yái buipāleo ɔ Lua tɔbēesi lá a kēa láuwa.§

²⁵ Tó ń Lua ikoyā kúa, ɔ tɔzōa ài vīνε. Tó ńle a yāda sōo, ń sáa ń gyafɔɔdeε. ²⁶ Tó gyafɔɔde Lua ikoyāo kúa, Lua a gyafɔɔdepi gwa sáa ń gbē pó

‡ 2:11 Iko 10.17 § 2:24 Isa 52.5

tōzōo lé? ²⁷ Baa tó ní iko lápi kŭa mé n tōzō, tó ni ikoyāpi dao, gyafōde pó ɔ̄ kŭa a to yá zōlemae. ²⁸ Lá kua Yuda zálala ũá mekaa yá no, màa tōzōa zálalaá mekaa yán sōo. ²⁹ Lá kua Yuda zálala ũá nòse yáe, tōzōa zálalaá nòse yáe sō. Lua Nisina zīe, i ke aà ikoyā lá yá no. Lua mé ɔ̄ gbé bee taa sáaukpa, i ke gbēnazina no.

3

¹ Dea Yuda ũ káfia kpele a víi? Ai kpele tōzōa víi? ² A káfia ví zō yápii guu. Séia gŕa Lua a yá náné ní zīe. ³ Ké an gbēo náai vío, bó a víi? An náaisai mé a Lua náai bāde? ⁴ O! Aawo! Lua náai ví, baa ké gbépiiá eede, lá a kēa láuwa wà mè: Tó n yá'ò, n yá a zéví, tó wà yákpalekènnō, n yá a ble.* ⁵ Tó wá vāike lé Lua maake bō gupuu, bó yá wá oi? Wá o Lua yá zéví, ké ɔ̄ pōkŭmabōbōwá yá yà? Gbēnazina yá'oa ɔ̄ mále owa. ⁶ O! Aawo! Tó Lua yá zéví, kpelewa a fō yákpaleke ní dúniao? ⁷ Gbē a me, tó a eedeke lé Lua náai káfi mé àle aà tōbō, bóyāi a yādaaàla lán duunkenawai? ⁸ Tó ní ò màa níle me wà yāvāike, yāmaa i bōu. Gbēo ma tōbēsī aa mè màa mi o. Lua yādaanla kōsínō.

Gbēe maao

⁹ Too! Wá Yuda wá são yà? Aawo bá! Asa ma bōbō ní Yuda ní buipáleo pii kò, ampíiá duuna zōne. ¹⁰ A kēa Lua taalau wà mè: Gbēe maao, baa do. ¹¹ Laaidee kuo, luakiwēelēnae kuo.

* **3:4** Sou 51.6

12 Aa pàale nípii, aa fòkpà,
yāmaakenae kuo, baa do.†

13 An nòse de lán kaadɔembewaε.

Aaĩ lenakasané,

mlè sewee kú n léu,‡

14 yá'ii n gbékaaο mé n lé pa.§

15 Aa wāa n gbēdeao,

16 aaĩ músi n pɔsiao kpázi,

17 aa aafia zé d̄o,*

18 aa Lua vía v̄io.†

19 Wá d̄o ké Lua ikoyā pii de gbé pó kú a ɔzi yá ũε,
ké gbépii lé ḡo kpaaŭa, dúnia gbépii i ḡo taaede ũ
Luaε. 20 Asa gbēε a b̄o maa Luaε ikoyāpi kūa yáio.‡
Lua ikoyā mé i to wà duuna d̄o.

Lá Lua i to yá b̄oñ̄o na

21 Lá Lua i to yá b̄oñ̄o na b̄o gupuaυ sa, lá a yá kú
Moizi ikoyā n ānabiɔ lác guuwa. I ke aà ikoyā kūa
yá no. 22 Lua i to yá b̄oñ̄o na Yesu Kilisi náaikea

yáie. Gbé pó lé aà náaike pii yáε, asa gbēε adoo.

23 Gbépii duunakè, ɔ aa kèsā Lua gawii. 24 Lua i to

yá b̄oñ̄o na gba ũ a gbēke yáí n Kilisi Yesu pó n bó

gbāao. 25 Aàpi Lua kpà duuna awakpab̄o ũ gbé pó

aale aà au náaikeɔne, ké à ɔlɔ gbépiiε i yāke a zéwaε.

A menakè yāa, i duun ziɔ yādao, 26 ɔ tia kéwa a òlɔné

i yāke a zéwa. Beewa Lua i yāke a zéwa mé i to yá

b̄o n Yesu náaikenaɔ na b̄o.

27 Lá màaε, gbēnazina a f̄o íanadā lɔe? Bee kuo.

Bóyái ni? Ké a de yākea yá ũo, Yesu náaikea yáε

† 3:12 Sou 14.1-3 ‡ 3:13 Sou 5.10, 140.3 § 3:14 Sou 10.7

* 3:17 Isa 59.7-8 † 3:18 Sou 36.1 ‡ 3:20 Sou 143.2, Gal 2.16

yáí. ²⁸ Asa má è Lua ì to yá bọ́ n gbéó na àà Luapi náaikéa yáíe, ikoyākūa ku a guuo. ²⁹ Luaá Yudaọ Luae ndoa? Buipáleọ Luan ssoa? Ao, buipáleọ Luae lb. ³⁰ Asa Lua mendoe. § A to yá bọ́ n gbé pọ́ tōzò na a náai pọ́ àle ke yáíe, mé a to yá bọ́ n gyafọ́de na a náai doŭpi musu lb. ³¹ Wále ikoyā bāde n luanaaikéao yà? Maa no, wále a kpelae.

4

Lua tò yá bọ́ n Ablahaũ na a náai pọ́ a kè yáí

¹ Wá Yudaọ, wá o kpelewa wá dezi káau Ablahaũ yá musu ni? ² Tó Lua tò yá bọ́ na yá pọ́ a kè yáíe, dō à fō íanadà. Ama a fō dā Luae. ³ Kpelewa wa ò lá guui? Wà mè Ablahaũ Lua náaikè, ò Lua tò yá bọ́ na. * ⁴ Fiaboa zikenaéá gbēkēkēe no, àà aseae. ⁵ Baa tó gbé lé yāe keo, tó àle Lua pọ́ ì to yá bọ́ n taaedeọ na náaike, Lua a to yá bọ́ na a náai pọ́ àle ke yáíe. ⁶ Davidi gbé pọ́ Lua tò yá bọ́ na yāekesai báaa'ea yā'ò à mè:

⁷ Báaadeọn gbé pọ́ Lua n taaeọ wòlomá à n duuna kēmáọ ũ.

⁸ Báaaden gbé pọ́ Dii a àà duuna yādao ũ. †

⁹ Báaa beea gbé pọ́ tōzò pọ́e adoa, ge gyafọ́de pọ́e lb? Wà mè Lua tò yá bọ́ n Ablahaũ na, ké à a náaikè yáíe. ¹⁰ Kpelewa Ablahaũ de gọọ pọ́ Lua tò yá bọ́ nai? Àà tōzōaa ge gyafọ́de? I tōzōo, gyafọ́de. ¹¹ † à tōzò, ké Lua tò yá bọ́ na a gyafọ́gọọ seela ũ. ‡ Maa a de gyafọ́de pọ́ Lua tò yá

§ 3:30 Iko 6.4 * 4:3 Daa 15.6, Gal 3.6 † 4:8 Sou 32.1-2 ‡ 4:11 Daa 17.10

bòrínò na Luapi náaikéa yáíò píi dezi ũ. ¹² A de gbéé pò aa t̄z̄z̄ò dezi ũ l̄e. I ke an t̄z̄z̄a yáí no, ké aa té wá dezi Ablahaũ pò Lua náaikè a gyaf̄ooḡo iai yáíe.

Lá Ablahaũ Lua náaikè

¹³ Lua legbè Ablahaũe ní aà buiò à mè dúnia a ḡo ní pò ũ. § I ke aà ikoyā kūa yáí no, ké Lua tò yá b̄aànò na a náai pò a kè yáíe. ¹⁴ Tó gbéé pò aa ikoyā kūaò mé aa kible, d̄s luanaaikéa ài v̄io, mé Lua legbēa kè famaε,* ¹⁵ asa ikoyā ì mó ní Lua p̄kūmaoε. Gu pò ikoyā kúuo, t̄ae lío ku we s̄o. ¹⁶ Ayāmeto pò pò Lua a legbè eaá aà náaikéa yáe, ké àò de aà gb̄ek̄eyā ũ. Beewa legbēapiá Ablahaũ buipiò píi p̄e, i ke gbéé pò aa M̄ozi ikoyā kūa r̄t̄eε no, ní gbéé pò aale Lua náaike lán Ablahaũwaε l̄. Ablahaũá wápii deziε.† ¹⁷ A de wá dezi ũ Lua kíi, lá a k̄ea láuwa. Lua mè a aà d̄ile bui dasiò dezi ũ. Ablahaũ Lua pò ì wēni kpa geowa ì to pò pò kú yāaò àò ku‡ náaikè. ¹⁸ A Lua náaikè, à w̄edò pò pò gb̄eε wé d̄iozi, ò à ḡò bui dasiò dezi ũ lá Lua òèwa à mè, aà buiò aà dasi lán saanaowa. § ¹⁹ Ablahaũ kà w̄è baso taawa. Baa tó à làasookè a ḡekebo saiwa ní Sala neasakpe kákaao, aà luanaaikéa lí busao.* ²⁰ Ili seake lé pò Lua gb̄èewao, i gí Lua náaikéio, ò à gb̄aa'è a luanaaikéawa à Lua t̄òbò, ²¹ asa a d̄s a f̄ea v̄io, Lua gb̄aa kà à lé pò á gb̄èpi ke. ²² Ayāmeto Lua tò yá b̄aànò na. ²³ Wì yá b̄aaànò napi k̄e aà yáí adoo, ²⁴ wa kè wá gbéé pò Lua a to yá b̄owanò

§ 4:13 Daa 17.4-6, 22.17-18, Gal 3.29 * 4:14 Gal 3.18 † 4:16 Gal 3.7 ‡ 4:17 Daa 17.5 § 4:18 Daa 15.5 * 4:19 Daa 17.17

nao yáie lo, wá gbé pò wále Lua pò wá Dii Yesu bò gau náaikεo. ²⁵ Lua aà kpámá ké à e wá tàaeo kéwá yáie,† ã à aà bò gau, ké yá e bòwanoo na yáí.

5

Kεa na ní Luao

¹ Lá Lua tò yá bòwanoo na a náai pò wále ke yáí, wá naaàno sa ní wá Dii Yesu Kilisi gbāao. ² Aà náaikεa guu wa ze'è aà sabai wa gē Lua gbēke pò wá kuopi guu, ã wále pónake ní Lua gawi pò wá wé dño. ³ I ke bee ado no, wále pónake ní wá taasikεao lo, ké wá dñ taasikεa ì mós ní menao, ⁴ mena ì mós ní dàa maa, dàa maa ì mós ní wedba Luazio, ⁵ mé wedba Luazipi fama vño, asa Lua a Nisina pñi wá nòseu, ã a tò wá dñ a yewázi. ⁶ Wá gbāasai guu Kilisi gà wá vāikεnao wá gbεu goo pò Lua dilεwa. ⁷ Baa gaa gbēmaa gbεu àao. Tó gbé a we ga gbēmaa gbεu, wá dño, ⁸ ã Lua òbwēε lá á yewázi, asa wá duundeke guu ã Kilisi gà wá gbεu. ⁹ Lá wa bo maa sa Kilisi au yáí, Kilisipi wá sia Lua pòkūmawa sea vñ lbe? ¹⁰ Yāa wá Ìi ní Luaoε, ã wa keaàno na aà Né gaa yáí. Lá wa keaàno na sa, wá suabaa aà kua wēni guu yáí sea vñ lbe? ¹¹ I ke beε adoo, wále pónake ní Luao lo ní wá Dii Yesu Kilisi pò tò wa keaàno na gbāao.

Kilisi yáleεta ní Adamuo

¹² Gbé mēndo mé tò duuna gē dñia guu,* ã duuna ga ì.† Beewa ga ì gbépiia, ké gbépii duunakè yáí. ¹³ Duuna ku dñia guu e Lua ikoyā ào gé mói. Goo pò ikoyā kuo, Lua i duuna yādao, ¹⁴ āma sea

† 4:25 Isa 53.4-5 * 5:12 Daa 3.6 † 5:12 Daa 2.17

Adamuwa e à gè pè Mɔiziwa ga ikokè gbépiiwa, baa gbé pò aai duunake lán Adamu zāayāwawao. Adamupíá gbé pò a mɔ taae.

¹⁵ Ama Lua gba muua ní Adamu tàaeoo, asa lá dasi gà Adamu ado zāa yáwa yáí, Lua gbēke ní a gba pò lí dasila Yesu Kilisi ado gbēke yáío de beea. ¹⁶ Lua gba muua ní gbé mendo duunapioo. Taae mēndopi mé m̀ò ní yákpalekeao, ɔ́ yá z̀le gbēnazinaɔwa. Taae m̀ò ní Lua gbēkekeanéo, ɔ́ yá b̀ò ní gbé na. ¹⁷ Lá Adamu ado taae mé tò ga ikokè, Yesu Kilisi ado yá pò à m̀ò z̀o de beea. Aà yáí gbé pò Lua gbēkekèné a tò yá b̀ínɔ na gba ũ kible àizāna guu. ¹⁸ Beewa lá taae mēndopi tò yá z̀le bui píiwa, màa lɔ maakea mēndopi ì to bui píi bɔ maa, aai àizānable. ¹⁹ Lá gbé mendo swágbāa mé tò dasi g̀ò duunde ũ, màa lɔ gbé mendo yāmaa mé a to dasi bɔ maa. ²⁰ Ikoyā m̀ò ké taae e àò káfi yáíe. Lá duuna lé káfi, Lua gbēke lɔ diadié. ²¹ Lá duuna kiblea m̀ò ní gao, màa lɔ Lua gbēke kiblea ì to wà bɔ maa, wí àizānable ní wá Dii Yesu Kilisi gbāao.

6

Wá naa Kilisiwa

¹ Wá o kpelewa ni? Wá gi wàò te duunawa ké Lua gbēke e àò káfi yà? ² O'o! Aawo! Wá gbé pò wá de geo ũ duuna yá musu, kpelewa wá gi wàò te duunawa bi? ³ Wá gbé pò wa da'ilekè Kilisi Yesu pò ũ, á d̄ó ké wá s̄anuaànɔ aà ga guuo lé? ⁴ Wa gaaànɔ, wà wá víaànɔ da'ilekea guu, lá Kilisi b̀ò gau ní a Mae gbāa

gawideo, ké wápiɔ sɔ wàò kú ní wēni dafuo màa.*
⁵ Lá wa naawà lán sàwakula ní gbalaowa aà ga guu, wá gɔ̀aà̀nɔ màa aà vua guu ɔ. ⁶ Wá dɔ́ ké wà wá kua zi pà lipãakɔ̀awa ní Kilisio, wá mè duunde i midε, ké wásu wàò zɔ̀ble duunaε ɔ, ⁷ asa gbé́ pò gà b̀ò duuna yáúε. ⁸ Lá wa ga ní Kilisio, wá a náai ví ké wáɔ kuaà̀nɔ ɔ. ⁹ Wá dɔ́ lá Kilisi b̀ò gau, a gaa ví ɔ, ga iko víwà ɔ. ¹⁰ Asa ké à gà, à gà duuna yá musu gēn doε, mé lá a ku tia, a ku Lua pò ũ. ¹¹ Màa ápiɔ sɔ, à ázia dile gεɔ ũ duuna yá musu, ɔ ku Lua pò ũ naa Kilisi Yesuwa. ¹² A yáí ásu to duuna kible á mè gεwa, a d́ὲli dɔ̀aaé ɔ. ¹³ Asu à á megue kpa duunawa v̄aikεɔ̀ ũ. A ázia kpa Luawa gàbɔ̀ ũ, í á meguo kpa wà yãmaakεɔ̀ ũ. ¹⁴ Asu to duuna àò iko víwà ɔ, asa á na ikoyã zɔ̀i, sema Lua gbēke.

¹⁵ Kpelewan wei? Lá wá kú ikoyã zɔ̀i ɔ, sema Lua gbēke zɔ̀i, wáɔ te duunawa yà? O'! Aawo! ¹⁶ A dɔ́ tó a ázia kpà gbéwa, ále misiilè, á dε ade zɔ̀ ũo lé? Tó duuna a ázia kpàwà, á gaε. Tó a misiile Luaε sɔ, á bɔ̀ maa. ¹⁷ Wa sáaukè ní Luao, asa duuna zɔ̀n á ũ yã, ñ a misiile yá pò wa dàé zézεε ní ǹsemendo. ¹⁸ A bɔ̀ duuna yáú, a gɔ̀ maakea zɔ̀ ũ. ¹⁹ Mále bee o gbēnazina yã'oawa á gbãasai yáie. Lá a á mε kpà yãa gbãsi ní yãvãiwɔ̀wa zɔ̀ ũ, a v̄aikè, màa tia ɔ à á mε kpa maakeawa zɔ̀ ũ, á kua ɔ adoa. ²⁰ Ké á dε duuna zɔ̀ ũ yã, á bàa kú ní yãmaakeaoo. ²¹ Ai kpele á è yá pò á kè yãa, à kèé wíyã ũ tiaɔ musui? Yápiɔ midεaá gaε. ²² Tiasa lá a bɔ̀ duuna yáú, ále zɔ̀ble Luaε, ài pò á e mé kua adoa pò a midε ní wēni láasaio ũ. ²³ Duuna aseá gaε, ama gba pò Lua í

* 6:4 Kls 2.12

dawɛɛ naa wá Dii Kilisi Yesuwa guu mé wɛni láasai ũ.

7

Wá kú Mɔizi ikoyã ɔzi bo

¹ Ma gbɛ́ɔ, mále yá'óé lán gbɛ́ pɔ Mɔizi ikoyã dɔɔwa. A dɔ́ ké ikoyãpi iko vɛ́ gbɛ́wa gɔɔ pɔ a ku noa?

² Maa ikoyãpi nozãe yè a záwa gɔɔ pɔ a béɛ. Tó gɔ́ gá, ɔ́ ikoyãpi ì polowà. ³ Gɔɔ pɔ aà zá kú, tó à gɔ́ gɔ́ pãle pɔ ũ, wa oè dɔ́ɛ'lideɛ. Tó aà zá gãe sɔ́, ikoyãpi pòlowàn we. Tó à gɔ́ gɔ́ pãle pɔ ũ sa, beeá dɔ́ɛ'li yán bo. ⁴ Maa ápiɔ sɔ́ ma gbɛ́ɔ, a ga ikoyã musu Kilisi me guu, ɔ́ a gɔ́ gbɛ́ pɔ bɔ gaupi pɔ ũ, ké wà e káflakɛ Luaɛ. ⁵ Ké wá dàa dàawɛɛ yãa, ikoyã mé tò duuna ni wá dé wá me guu, ɔ́ wa káflakè gaɛ. ⁶ Tia sɔ́ wa ga pɔ pɔ wá kú zɔ ũpi yá musu, wa bɔ ikoyãu, ɔ́ wálɛ zɔble Luaɛ zé dafu guu ní aà Nisína gbãao, i ke ikoyã lá zé zi no.

⁷ Wá o kpelewa ni? Lua ikoyãá duuna yà? Aawo bá! Ikoyãpi mé tò ma duuna dɔ́. Tó ikoyã i me wasu pɔ bɛ́ikɛoo,* dɔ́ mi dɔ́ lá pɔ bɛ́ikɛa deo. ⁸ Duuna zekii è yá pɔ Lua dɛ́lɛpiwa, ɔ́ a tò pɔpii ni ma de. Asa ké má ikoyã dɔ́o, duuna demɛɛ yãe ũo. ⁹ Yãa ké má ikoyã dɔ́o, má béɛɛ. Ké ma yãdɛlɛapi mà, duuna vù iu, ¹⁰ ɔ́ ma ga. Yãdɛlɛa pɔ de à wɛni kpaapi ga ìmɛɛ. ¹¹ Duuna zekii è yãdɛlɛapiwa, ɔ́ à ma sãsa à ma de yápi sabai. ¹² Beewa ikoyãpi kua adoa, mé yá pɔ Lua dɛ́lɛpi kua adoa, a zɛvɛ́ mé a maa. ¹³ Yãmaa mé tò ma gaa? Aawo bá! Ké duuna e bɔ gupuau, ɔ́ à

* 7:7 Bɔa 20.17

yāmaa m̄aokè, a tò ma ga. Beewa wa duuna d̄ò duuna ũ yādileapi sabai.

Zikaa ní duunao

¹⁴ Wá d̄ò ké ikoyāpiá Lua yáε. Mapi s̄ò, dàaden ma ũ, má na duuna ɔ̄zi. ¹⁵ Miliɔ yá p̄ó mále ke gbad̄so, asa mili yá p̄ó má ye mà ke keo, yá p̄ó má ye mà keo ɔ̄ mi ke.† ¹⁶ Tó yá p̄ó má kè i kpaai ní ma p̄oẽo, ma we ikoyāpi maakei. ¹⁷ I ke máme mále keo, duuna p̄ó kú ma guue. ¹⁸ Má d̄ò yāmaa ku ma guuo, ma d̄aa maao. Mio ye mà yāmaake, āma mili f̄ó má k̄eo. ¹⁹ Yāmaa p̄ó má ye mà ke, mili keo. Yāvāi p̄ó má yeio ɔ̄ mi ke. ²⁰ Tó yá p̄ó má yeio ɔ̄ mále ke, i ke máme mále keo, duuna p̄ó kú ma guue. ²¹ Má è tó má ye mà maake, vāi mé ì d̄oameε. ²² Lua ikoyā mé ì kemεε na ma s̄ò guu, ²³ āma má è iko p̄āle ku ma me guu, ì z̄ika ní iko p̄ó kú ma n̄ɔse guuo, a tò má na duuna iko p̄ó kú ma me guu ɔ̄zi. ²⁴ Ma w̄enade ia, déme a ma si ma mè ḡeε beewai? ²⁵ Ma sáaukè ní Luao! N wá Dii Yesu Kilisi gbāao. Beewa ɔ̄ mi z̄oble Lua ikoε ma l̄asoo guu, mé mi z̄oble duuna ikoε ma d̄aa guu.

8

Ziblea ní Lua Nisina gbāao

¹ Yá a z̄ole gb̄é p̄ó aa naa Kilisi Yesuwaɔwa lo, ² asa naa Kilisi Yesuwa Lua Nisina W̄enikpamade gbāa ma bo gbāa p̄ó duuna ní gao lé m̄omεε guu. ³ Yá p̄ó M̄ozi ikoyā i f̄ó k̄eo gb̄enazina gbāasaikε yái Lua k̄è. A azia Né z̄ì gb̄enazina ũ lán wá duundeɔwa duuna woloawá yái, ɔ̄ à widà duunawa a Né mepi

---

† 7:15 Gal 5.17

guu, ⁴ ké yá pó ikoyā lé wεεε siana ke wá gbé pó wá dàa lé dɔaawεε bo, sema Lua Nisinaowa. ⁵ Gbé pó an dàa lé dɔaanéɔ ì laaidɔ ní dàa yáwa. Gbé pó Lua Nisina lé dɔaanéɔ ì laaidɔ Lua Nisina yáwa. ⁶ Laaidɔa dàa yáwaá gaε. Laaidɔa Lua Nisina yáwaá wēni ní aafiaoε. ⁷ Laaidɔa dàa yáwaá ìisea ní Luaoε. Ade lí misiile Lua ikoyāεo, a fĩ seo. ⁸ Gbé pó an dàa lé dɔaanéɔ yá lí ká Luaguo.

⁹ Apio sɔ, á dàa lé dɔaaéɔ, sema Lua Nisina, tó a kú á guu siana. Tó gbé Kilisi Nisina vī sɔo, a de Kilisi gbé ũo. ¹⁰ Tó Kilisi kú á guu, baa tó á me de ge ũ duuna yái, Lua Nisina deé wēni ũε,* ké Lua tò yá bɔánɔ na yái. ¹¹ Tó Lua pó Yesu bò gau Nisina kú á guu,† Lua pó Kilisipi bò gau a wēni kpá á mè gepiwa ní a Nisina pó kú á guu gbāao.

¹² Ayāmeto ma gbéɔ, wá té wá dàai teasi no. ¹³ Tó á té á dàai, á gaε. Tó a á yāvāikeaɔ mīde ní Lua Nisina gbāao sɔ, áɔ ku. ¹⁴ Gbé pó Lua Nisina ì dɔaanéɔ mé Lua néɔ ũ. ¹⁵ Asa táa pó ì to wà zɔble ní vīao mé diéɔ, Lua Nisina pó tò a gǔ Lua néɔ ũ ñ á vī, ñ wi wiile Luawa ní aà gbāao wi me: Baa, wá Mae.‡ ¹⁶ Nisīnapi mé ì owεε wá sɔu Lua néɔn wá ũ. ¹⁷ Lá néɔn wá ũ, àizeεblenaɔn wá ũ. Lua àizeεblenaɔn wá ũ, wá ble sānu ní Kilisioε. Tó wa taasikèaàno, wáɔ kuaàno aà gawi guu.§

Wεdɔa Lua gawii

¹⁸ Má è wá fĩ gɔɔε bee taasi leεũ ní gawi pó Lua a bɔowεεoo. ¹⁹ Lua pɔkeaɔ píi wé dɔ aà néɔ

* **8:10** Zāa 6.63 † **8:11** 1Kln 3.16 ‡ **8:15** Maa 14.36 § **8:17** Gal 4.5-7

bõa gupuaũi láasai. ²⁰ Asa Lua tò a p̃okeão pii g̃ò d̃òsaĩe.* I ke an p̃oeã no, Lua mé kè màa, ké w̃ed̃baãazi guu ²¹ d̃ú̃nia a b̃ò ò̃okpaa p̃ó à̃e z̃òblẽu, i d̃è̃epoo Lua né̃o gawi guu. ²² Wá d̃õ Lua p̃okeão pii lé aauke ní w̃aw̃ão e tia. ²³ I ke d̃ú̃nia ado no, wá gb̃é p̃ó wa Lua Nis̃ina è gba s̃é̃ia ù̃, wá̃e aauke kp̃áikp̃ái s̃õ e Lua à̃o gé wá boi, i wá sí a né̃o ù̃.† ²⁴ Lua wá suab̃a, ké wá w̃ed̃o beei. Pó p̃ó wa è ní w̃éoã w̃ed̃oia yá̃e lo. Déme ì̃ w̃ed̃o p̃ó p̃ó a èi bi? ²⁵ Tó wá wé d̃o p̃ó p̃ó wi eozi s̃õ, wiò dá ní menaõe.

²⁶ Beewa s̃õ Lua Nis̃ina ì̃ d̃owá̃e wá gb̃aasai guu, asa wá wabik̃ea d̃õ a z̃éwao, ò̃ Lua Nis̃ina ì̃ kul̃ek̃ew̃é̃e Luãe ní aau p̃ó a yá g̃è oao. ²⁷ Lua ì̃ ñò̃se guu e, mé a a Nis̃ina láasoo d̃õ, asa Lua Nis̃ina ì̃ kul̃eke Lua gb̃é̃õne lá Lua yeiwãe. ²⁸ Wá d̃õ ké yá̃pii ì̃ b̃o maa gb̃é p̃ó ye Luazĩõne, gb̃é p̃ó à ní sisi à ní sé lá à̃e yáwão. ²⁹ Asa Lua d̃ĩle za káau gb̃é p̃ó a d̃oaa ní d̃õ b̃o a Néwa, ké ãò̃ de ṽĩi ù̃ d̃ãuna dasĩõne. ³⁰ Gb̃é p̃ó à ní d̃ĩle za káaup̃io ò̃ à ní sisi, ò̃ a tò yá b̃ò ní gb̃é p̃ó à ní sisipĩo na, ò̃ à a gawi ì̃ gb̃é p̃ó a tò yá b̃ò̃ño nap̃iõne.

³¹ Wá o kpelewa yá beẽo musu ni? Lá Lua z̃èwaño, déme a b̃ò wá kp̃ei? ³² Lá i gi ní az̃ia Néoo, à ãa kp̃à wá̃pii yá̃i, a wá gba p̃ó̃pii lo lé? ³³ Déme a b̃ò̃b̃ò ní gb̃é p̃ó Lua ní sé̃o? Luapi mé tò yá b̃òwaño na. ³⁴ Déme a yãdawá̃lai? Kilisi Yesu gà à èa ṽù. A ku Lua õplaãi, à̃e kul̃ek̃ẽw̃é̃e. ³⁵ Bóm̃e a wá ké Kilisi yeawá̃ziwai? Taasi ge w̃ét̃ẽa ge ì̃adama ge ñana

* **8:20** Daa 3.17-19 † **8:23** 2Kln 5.2-4

ge taasideke ge kai ge fēnda, an kee a fēe? ³⁶ A ku lá guu wà mè:

N yáí wá kú ga lézì za koo e oosi,

wí wá dilε lán sã pó wa ní kòlokpaowa. †

³⁷ Yá beeo píi guu wáλε zible àanno ní gbé pó yewázi gbāao. ³⁸ Asa má dō sásã ké ga ge wēni ge malaikaoo ge táao ge tia yá ge zia yá ge gbāadeo ³⁹ ge musupoo ge zīepoo ge Lua pokaεa páleo, an kee a fō wá ké Lua yeawáziwa naa wá Dii Kilisi Yesuwa guuo.

9

Lua Isailisεa

¹ Máλε síana'o naa Kilisiwaε, máλε εεtoo. Lua Nisina pó dōaa ma làasooε mé demεε yápi seelade ũ. ² Ma pōsia kè zài, ma nòσε Ìo yaa gōōpiiε. ³ Má fō wabike Luawa aà ma kē Kilisiwa, aà láaikεa ma Isaili deeo gbεu. ⁴ Ampio ō Lua ní sé a néo ũ,* à a gawi òlóné, aà bàa kúrino, à a ikoyã kpámá, à lousisia dàné, à legbèné. ⁵ Aa de Lua gbé káauo buio ũ, mé an bui guu ō Kilisi pó de pōpiia bōu gbēnazina ũ. Ōme Lua pó kù wào a sáaukpa gōōpii ũ. Ami.

⁶ I ke yá pó Lua ò lèle pã no, asa Isaili píi mé Isaili zálala ũo. ⁷ I ke Ablahaũ bui píi mé Ablahaũpi néo ũ Luaεo, asa Lua ò Ablahaũε à mè, Izaaki buio ō wáli oné aà buio. † ⁸ Beewa i ke né pó à ní í ní pōeãoo mé Lua néo ũo, né pó à ní í Lua legbēa musuo mé de buipio ũ. ⁹ Asa Lua legbè à mè: Má εa mo zii maa'i, Sala i ne'i gōε ũ. † ¹⁰⁻¹² I ke beε adoo. Lua ì gbéoo se lá

† **8:36** Sou 44.23 * **9:4** Bōa 4.22 † **9:7** Daa 21.12 † **9:9** Daa 18.10

àle yáwae, i ke an yákea yáí no, ké à ní sisie. Beewa ké Lebeke são nosi ní wá dezi káau Izaakio, e àò gé ní ii, e aao gé maa ge vâikei, Lua ò Lebekeae a pó bò káau a gõ né ũ gbé zâe. § 13 Lá a kēa láuwa wà mē:

Má ye Yakobuzi,
Esau sō, má yeio.*

14 Wá o kpelewa ni? Yāvāi ku Lua kíi yà? Aawo bá! 15 Asa a ò Mōizie,
gbé pó á ye sùuukeaàno ò á ke,
mé gbé pó á ye wēnadōè ò á dōè. †

16 Ayāmeto Lua gbéō sea i bō gbēnazina pōeā guuo ge an kōaika, à bō Lua sùuu guue. 17 Asa lá guu Lua ò Falaōe à mē: Ma n kpa kpalau ké mà a gbāa o gbéōne n musue, ma tó i li dūniaa pii. ‡ 18 Beewa gbé pó a ye sùuukeaàno i keaànoe, mé gbé pó a ye aà swágbāa kú, i kú.

19 A gbēe a ma la, bōyāi Lua lé gbéō tàae e bi? Déme a fō gi Lua pōeāi? 20 N gbēnazina ia, dén n ũ n gbasā n yázāsi Luawai? Oo a a bona la, bōyāi n ma bo kéwaia? § 21 Oobona zēvī à oo swāde ní oo swāsaio bo ní gī doū pó á tòtoo lé? 22 Tó Lua ye à a pōkūma olné ké aa a gbāa dō, mé à mena zōo kē ní gbé pó de à pōkūmabōbōmá à ní kaaleo sō be! 23 Tó à bee kē, ké gbé pó de à sùuukeínno à dōaa ní keke aa gē a gawi guuo a gawi zōo dōe sō be! 24 Gbé pó Lua ní sisi à ní sépion wá ũ. I ke Yudaone rido, ní buipāleoe sō. 25 Lá Lua ò ānabi Ozee lá guuwa à mē:
Bui pó de ma gbéō ũo ò má oné ma gbéō.

§ 9:10-12 Daa 25.23 * 9:13 Mal 1.2-3 † 9:15 Bōa 33.19
‡ 9:17 Bōa 9.16 § 9:20 Isa 45.9

Bui p3 má yerzio 5 máo yerzi.*

26 Gua p3 Lua òné aa de a gbé3 ùo,
we wa ouné Lua bé3pi néo.†

27 Isaia wiilè Isailio yá musu à mè:
Baa tó Isailio dasi lán ísiale úfáawa,
an k3nao mé a bo.

28 Asa Dii a yá p3 a ò ke dúniau,
mé a a midé zezesai.‡

29 Lá Isaia d3aa òwa à mè:
Tó Dii Zig3de i wá buieo to yáao,
d3 wa g3 lán S3d3ude3wa,
wí bo G3m33de3wa.§

Isailio gia Kilisi baonai

30 Wá o kpelewaε sa? Buipáleo lé wele Lua to yá
bo3no nao, 5 a tò à bo3no na. A tò yá bo3no na a
náai p3 aa ke yáie. 31 Isailio s3 aale wele Lua to yá
bo3no na ikoyá musu, 5 i bo3no nao. 32 B3yái ni? Ké
aa ye Lua to yá bo3no na an yákea yá yáie, i ke aà
náaikea yáí no. Aa g3mb3le gbe p3 í ní pálewa, 33 lá
a k3a láuwa:

Gwa, mále gbe p3 í to wà g3mb3le dile Sibna,
gbesi p3 í to wà fu.

Wí a gbé3 p3 lé aà náaike k3o.*

10

1 Ma gbé3, yá p3 má yei ma s3 guu, mále a wabike
Luawa mé Isailio suabaa ú. 2 Má de a seelade ú, ké
aa áiavi ní Lua yáo, áma an wé k3ao. 3 Asa aa lá
Lua í to yá bo3no na d3o, 5 aa3 wele yá bo3no na

* 9:25 Oze 2.25 † 9:26 Oze 2.1 ‡ 9:28 Isa 10.22-23 § 9:29
Isa 1.9 * 9:33 Isa 28.16

ń nízia gbãao. Aai lá Lua ì to yá bórńo na sio. ⁴ Asa Kilisi Mɔizi ikoyã lepàpa, ẽ yá ɔ bɔ ń aà náaikenaɔ na. ⁵ Lá ikoyã ì to yá bórńo na ẽ Mɔizi ò a taalau à mè, gbé pɔ yápi kúa aɔ ku a sabai.* ⁶ Lá luanaaikɛa ì to yá bórńo na a ò à mè:

Nsu o n nòseu,
démɛ a gé luabɛ à Kilisi pilaio,
⁷ ge démɛ a gé bɛdau à Kilisi bɔ gauio.

⁸ Yá pɔ a òn kɛ:
Yápi kunnɔ kái,
a kú ń léu ń n nòseu.†

Luanaaikɛa yá pɔ wi a waasokpa ɔn yápi ũ. ⁹ Tó ń ò ń léo gupuuu Yesu mé Dii ũ, mé ń a náai vɛ n nòseu Lua aà bɔ gau, a n suaba. ¹⁰ Asa yápi náai vɛa nòseu ì to gbé bɔ maa, mé yápi oa ń léo ì gbé suaba. ¹¹ A kɛa Luayãtaalau wà mè, wí a gbé pɔ lé aà náaike kũo.‡

¹² Yudaɔ ń buipãleɔ dodoa kɔɛo, asa ampɛi an Dii douɛ, ì káfɛakɛ a sɛsinaɔne píi. ¹³ Asa Dii sɛsinaɔ bɔ píi.§ ¹⁴ Kpelewa aa aà sísi aà náaike sãii? Kpelewa aa aà náaike aà yá masãii? Kpelewa aa aà yá ma waasokenasãii? ¹⁵ Tó wi waasokenaɔ zɛmáo, kpelewa aa waasokenéi? A kɛa Lua taalau wà mè: Baonakpanaɔ mɔa na.* ¹⁶ Ama gbépii i baonapi sio. ɔ Isãia mè: Dii, démɛ wá yá sɛi? † ¹⁷ Beewa luanaaikɛa ì bɔ aà yãmaa kíiɛ, mé yápiá Kilisi yáɛ. ¹⁸ Ma mè yóo! Aai mao lé? Aa mà.

An bɔ tà dúnia guu píi,

* **10:5** Lev 18.5 † **10:8** Iko 30.12-14 ‡ **10:11** Isa 28.16

§ **10:13** Yoɛ 3.5 * **10:15** Isa 52.7 † **10:16** Isa 53.1

an yā'oa gè e tɔɔle léwa.†

19 Ma mèn yóo! Isailio i dɔo lé? Mɔizi dɔaa ò à mèn:

Má tó bui pɔ aa de ma gbé ũo á pɔ feleé,

má tó á pɔ pa bui wésiadeo yá musu.‡

20 ¶ Isaia sɔdile à Lua ledɔekè à mèn:

Gbé pɔ aale ma kíi wεεleo mé ma e,

ma azia òlɔ gbé pɔ aale ma gbεaoone.*

21 Isailio yá musu sɔ Lua ò:

Za kɔo e oosi ma ɔdò bui swágbāade pɔ fɛmanɔɔzi.†

11

Lua i Isailio vūaa

1 Ma mèn yóo! Lua azia gbé vūaa yá? Aawo bá! Mapi, Isailin ma ũ. Ablahaŭ buin ma ũ Běyāmeε bui guu.* 2 Lua i a gbé pɔ à dɔaa ní dɔo vūaa. A Elia yá pɔ kú lá guue bee dɔo lé? Ké à gè ní Isailio yáo Lua kíi à mèn: 3 Dii, aa n ānabio dède, aa n gbagbakio dède. Máme ma gɔ mado, ɔ aale ma we.† 4 Lua ò Eliaε kpelewa ni? A mèn á gbé pɔ aai kúle táaεo kŭa a pɔ ũ gbɛɔn òaasɔɔo leε sɔpla (7.000).‡ 5 Màa an kōna pɔ Lua ní sé a gbεke guuɔ gò gbã lɔ. 6 Lá à ní sé a gbεke guu, i ke an yākea yái no. Tó màa no, dɔ Lua gbεkeo gbεke ũo. 7 Kpelewan wei? Isailio i yá pɔ wàle wεεle eo, āma an gbé pɔ Lua ní séo è. Gbé kíniò nòse tàta, 8 lá a kēa láuwa wà mèn:

Lua kemazi'ũ kpànízi,

ɔ an wé lé gu'eo,

† 10:18 Sou 19.4 § 10:19 Iko 32.21 * 10:20 Isa 65.1 † 10:21

Isa 65.2 * 11:1 Flp 3.5 † 11:3 1Kia 19.10 ‡ 11:4 1Kia 19.18

an swá lé yāmao e ní a gbāo. §

⁹ Davidi ò ló:

To an dikpekea gōné bai ũ, wà ní kú,
to à yā'iné, wà tōsimá.

¹⁰ To an wé siakū ké aasu gu'eo,
to an wó gō koolonno gōpii.*

¹¹ Ma mè yóo! Ké Isailio fùà, aa lèlè míomio yá? Aawo bá! An tàaeo yáí Lua buipáleo suabà, ké Isailio nòse fele yáí. ¹² Lá an tàaeo mé tò dúnia káfia è, mé an lélea mé tò buipáleo káfia è, tó Isailio sù ní pá ziu, wa bee o ló?

¹³ Málé yā'o á buipáleo sa. Lá má de zina ũ á buipáleo kíi, máo ma zí sáaukpaé, ¹⁴ ké mà azía buio nòse fele, mí ní gbèe suabaé. ¹⁵ Lá Lua gia Isailiozi mé tò dúnia kèano na, tó à èa ní sí ló, bee aó deai? Bee aó de wēni ũ geonee.

¹⁶ Tó wà pówen káau kpà Luawa, † a búu gò aà pò ũe. Tó lízina de Lua pò ũ, a gōnao de aà pò ũ lóe.

¹⁷ Lua kuli zálala gōnaeo zòzò, ò à n gbé pò ní de kuna lí ũ pè an gbeyu, ké ñyò kú ní kuli maa zína gbāao.

¹⁸ Nsu saka kuli zálala gōna pò a zòzòguo. Kpelewa ñyò íanadái? N kú lízina sabaie, i ke lízina mé kú n sabaio. ¹⁹ N mè à ligōnapio zòzò ké à n pe an gbeyu yáie. ²⁰ Maaé, à ní zòzò ké aai a náaikéo yáie. Mpi sò n gō n luanaaikéa yáí. Nsu wala keo. Laaika! ²¹ Lá Lua i gí lí zálala gōnao zòzòio, a gí n zòio sò. ²² Gwa lá Lua maa mé a pásí. A pásí ní gbé pò aa fùwao, mé a maane, tó n ze ní aà maa. Tó màa no, a n zò sòe. ²³ Tó Isailio ní luanaaikesai tò, a èa ní pé n gbeyue, asa

§ **11:8** Iko 29.3, Isa 29.10 * **11:10** Soú 69.23-24 † **11:16** Nao 15.20-21

a ní p̄ea ní gb̄eu gb̄aa ví. ²⁴ Lua n z̄õ kuna líwa à n p̄e kuli zálalawa, lá w̄ili keowa. Lá a k̄è màa, kù liḡõn zálalao ea p̄ea nízia líwa z̄ev̄i de beelao lé?

Isailio suabaa gb̄ezã

²⁵ Ma gb̄éõ, má ye àò asiiyãe bee d̄õ, ké á w̄é su àò sia, à ázia dile waladeo ùo yái. Isaili k̄iniõ swá gb̄aakù ḡia e buipãleo ḡëa kpala p̄ó b̄ò Lua k̄íiu lé kaε. ²⁶ Bee gb̄ea Lua a Isailio suaba píi lá a k̄ëa láuwa wà mè:

Suabana a b̄ò Siõna,
a Yak̄õbu buiõ k̄ë luadõsaiwa.

²⁷ Ma bàakuarínõ

ḡõõ p̄ó má ní duuna k̄émá yán we.†

²⁸ Baona yá musu aa de Lua ib̄εεõ ù á yái. Lua gb̄éõ sea yá musu aa de Lua yenzideo ù an dezio yái. ²⁹ Asa Lua lí d̄éndõm̄εε ke gba p̄ó á dàò ní gb̄é p̄ó a ní sisi a ní séo yá musuo. ³⁰ A buipãleo i Lua yãma yãao. Tiasa Lua s̄uukèánõ ké Isailio i aà yãmao yái. ³¹ Màa Isailio lé Lua yãma tiao, ké Lua e s̄uukèánõ, i gbasa s̄uukèínõ. ³² Lua yãmasai kpà gb̄épiizi, ké aà e s̄uukèínõ píi yáie.

³³ Lua ònõ ní a d̄õao z̄õke lé vío.

Gb̄ëe yá p̄ó àle yá yáasi d̄õ píio.

Gb̄ëe a f̄õ à aà ze b̄õlekeo.‡

³⁴ Déme Dii làasoo d̄õi?

Déme yãdàè aà ledamade ùi?*

³⁵ Dé Dii fiasèwà a gbasa boèi?†

³⁶ P̄ópii b̄ò aà k̄íie,
aa kù ní aà gb̄āao,

† 11:27 Isa 59.20-21 § 11:33 Isa 55.8 * 11:34 Isa 40.13

† 11:35 Yob 41.3

mé aa ku aà pò ũ. †
Wàò aà tɔbɔ ɔɔpii. Ami.

12

Zikɛa Luaɛ

¹ Ayãmeto ma gbéɔ, lá Lua wēnadōwēɛ màa, ma wabikèwá à ázia kpawà sa'obɔ bée sãasai pò ì kaaàgu ũ. Beewa wí kúleè a zéwa. ² Asu tɛ dúnia tiaɛ bee tufaio. A to Lua á lile, á làasoo i dafukū, ké à e à aà pɔeã dō, yá pò maa mé ì kèè mé à àsaa.

³ Gbēke pò Lua kèmmɛ yáí ɔ málɛ o ápiie, ásu ázia maabo de a maa léao. A baade ázia dilɛ a síana léu, lá Lua aà gbà zé aà a náaikɛwa. ⁴ Gbēnazina mè mēndo guɔ ví dasi, an baade ní a zioɛ. ⁵ Maaɛ, baa ní wá dasikɛo, wá mɛ doũ naa Kilisiwaaɛ, wá de kō meguo ũ. * ⁶ Wá gba dodoa kōɛ lá Lua dàwēɛ a gbēke guuwa. † Tó anabikɛkɛgba ní ví, kɛ n luanaaikɛa léu. ⁷ Tó dɔnlɛdekɛɛ, dɔńlɛ. Tó yádaanéɛ, dané. ⁸ Tó lɛdaamaɛ, damá. Tó gbadaaɛ, da bíisai. Tó dɔaanakɛɛ, kɛ ní áiao. Tó wēnadɔanɛɛ, dōné ní pɔnao.

⁹ Aɔ yekɔi ní nòsemendoo. A miké váiwa, í ze ní maao. ¹⁰ Aɔ gbēke ví ní kōo nana. Aɔ kō kpɛla ní pɔnao. ¹¹ Aɔ áiaví zígbiasai, á mɛ io wãa Dii zí guu. ¹² A pɔnakɛ yá pò á wé dɔi yá musu. A menafɔ taasikɛa guu. A mɛkpa wabikɛawa. ¹³ A dɔnlɛkɛ Lua gbé pò pò lé késámáɔnɛ. A wetã ní nibɔfɔao. ¹⁴ A samaa'o á íadamadɔnɛ. A samaa'oné, ásu ní kao. † ¹⁵ A pɔnakɛ ní pɔnakɛnaɔ. A ɔɔbɔ ní ɔɔbɔnaɔ. ¹⁶ A nòsedoukɛ ní kōo. Asuli denlawɛɛlɛo. A gbékpa

† 11:36 1Kln 8.6 * 12:5 1Kln 12.12 † 12:6 1Kln 12.4-11

† 12:14 Luk 6.28

ń yèesaideo. Asuli ázia dile yādōnao ũo. § 17 Asuli vāi fiabo ń vāioo. Ali yá pó maa gbépiiε κε. 18 Tó a κε, ào na ń gbépiiε lá á f̄́ léu. 19 Ma gbé yenzideo, ásuli t̄osi gbéwao, à aà tó ń Luao. A ku lá guu wà mè:

Dii mè áme á t̄osimá,

áme á fiaboné.*

20 Tó n̄ana lé n ibεε δε, ble kpawà. Tó imiε, ñ aà gba í. Tó ń kè màa, ńλε aà o kaè a léuε. † 21 Nsu to vāi z̄iblemao. Zi blewà ń maa.

13

Misiile a b̄usu gbāadeo ne

1 Gbépii misiile b̄usu gbāadeo ne, asa ikoe ku Lua lé saio. Lua mé gbāade pó kúo dile pii. 2 Ayāmeto gbé pó b̄o gbāade yá kpe, ade b̄o yá pó Lua dile kpeε. Gbé pó b̄o ń kp̄eo ńzia d̄ayāuε. 3 I κε maakenaο mé lí v̄iake kpalablenaο neo, sema v̄aikenaο. Tó ń ye ñ v̄iake gbāadeo, maake, i n s̄aukpa. 4 Gbāadeá Lua z̄ikenaε n aafia yái. Tó n v̄aikè s̄o, v̄iakeè, asa a f̄enda looa p̄a no. Lua z̄ikenaε, ì t̄osiè v̄aikenaε. 5 A yái t̄o a maa àli misiilené. I κε ìadama yái ado no, á làasoo yáiε ɔ. 6 Bee yái i w̄è'ōa kpái s̄o, asa gbāadeoá Lua z̄ikenaο ne, aale z̄ipi keèε. 7 Ali fiaboné pii. Ali w̄è'ōa kpá a sinawa, ìli á p̄oo lá sí ɔ. Ali misiile gbé pó δε à misiileè. Ali gbé pó δε à aà yāda yāda.*

Goo kà kai, w̄o yek̄i

§ 12:16 Yaa 3.7 * 12:19 Iko 32.35 † 12:20 Yaa 25.21-22

* 13:7 Mat 22.21

⁸Asuli gbēe fia seo, sema yeakōi bàasio. Gbḗ pọ́ ye a gbḗdeezi, Lua ikoyā pèewàe. ⁹Wà mḗ nsuli wúle ní gbḗpále n̄oo, nsuli gbḗdeo, nsuli kpáí'oo, nsuli pọ́ b̄iikeo.† Yápio ní yādilea pále pọ́ kúo pii kú yáe bee guue wà mḗ: Nyō ye n gbḗdeezi lá nzia wēniwa.‡
¹⁰Tó gbḗ ye gbḗi, ìli vāike a gbḗdeeo. Yeakōi mé Lua ikoyāpapaa ũ.

¹¹A ke màa, asa á ḡoo pọ́ wá kuwàe dō. A vua iu ḡoo kà, asa wá suabaa kái tia de ḡoo pọ́ wa Yesu náaikèla. ¹²Gwāasina kà zà, gud̄oa mé kái. Wà gusia yá kóle, wí gupua ḡokeb̄oo séle. ¹³Wào kú wá d̄owa fāane gbḗo ũ lalasi k̄oo ní wēdekeao sai n̄odāakpaa ní wisaiyāo sai, lek̄paa ní zaak̄uo sai. ¹⁴A Dii Yesu Kilisi ọ́lesé. Asuli tó á dàa zi d̄oaé à d̄óe'ìi keo.

14

Kō tàae'ea

¹A gbḗ pọ́ buse luanaaik̄ea guu dile yākelesai.
²Gbēe k̄ua á f̄o p̄pii ble, mé gbḗ pọ́ a luanaaik̄ea buse lí n̄o soo.* ³Gbḗ pọ́ ì p̄pii ble suli saka gbḗ pọ́ lí p̄pii bleoguo, mé gbḗ pọ́ lí p̄pii bleo suli gbḗ pọ́ ì p̄pii ble tàae eo, asa Lua aà síe. ⁴Dén n ũ ké níle gbḗpále zik̄ena tàae ei? Tó a f̄́ ge a f̄́o no, aà Dii yáe. A f̄́, asa Dii gbāa a to aà f̄́. ⁵Gbēe k̄ua ḡoo na dek̄oa, mé gbḗpále k̄ua ḡoo pii sáae. Baade a s̄o dadoū ní yá pọ́ à zèd̄o. ⁶Gbḗ pọ́ ì ḡoo b̄o ì b̄o Dii yáie. Gbḗ pọ́ ì p̄pii ble, ì ble ní Dii gbāaoe, ì Lua sáaukpa. Gbḗ pọ́ ì pọ́ té ì tē Dii yáie, ì Lua sáaukpa. ⁷Gbēe lío

† 13:9 B̄oa 20.13-17 ‡ 13:9 Lev 19.18 * 14:2 Kls 2.16

ku azia yáio, gbēe lí ga azia yáio. Tó wá kú, wá kú Dii pó ũe, ⁸ tó wa ga, wa ga Dii pó ũe. Wá kún nò, wa gan nò, wá de Dii pó ũe. ⁹ Asa Kilisi gà à vù ké àò de gyaadeo ní gbé b́eé Dii ũe. ¹⁰ Ké ríle n gbēdo tàae e s̄s̄ be? Mpi s̄s̄ ríle saka n gbēdogu s̄s̄ be? Lua aò z̄l̄ea a ǵinaa, wápii wí b̄o ze aà ae,† ¹¹ lá wa kè lá guuwa, Dii m̀e:

Lá má kú, gbépii a kúlemee,
gbépii a ma luake d̄o.‡

¹² Beewa wá baade a azia yá séle siu Luae.

¹³ A yáí wásuli k̄o tàae e bo. K̄o tàae'ea gb̄eu à z̄eò ké á yá p̄o a tó á gbēdo fu keo. ¹⁴ Kua Dii Yesu guu má d̄o s̄as̄a ké p̄oe lío gb̄alea ní aziaoo. Tó gbé díle p̄o gb̄alea, s̄ ́o gb̄aleaè. ¹⁵ Tó n n gbēdo n̄se ò̀kpàè p̄o p̄o ní blè yá musu, ní yeaàzio. Ble p̄o ní blè yáí n̄su gbé p̄o Kilisi gà aà yáí ò̀kpao. ¹⁶ Asu to wà sakaé p̄o p̄o maauo, ¹⁷ asa kpala p̄o b̄o Lua kíiá p̄oblea ní imiao yá no. Yàkea a zéwa ní kea ní k̄o nao ní p̄ona p̄o Lua Nisina ì inéo yáe. ¹⁸ Gbé p̄o lé z̄oble Kilisie màa yá ì ka Luagu, mé wí aà s̄aukpa. ¹⁹ A yáí tò wàli w̄eie w̄o na ní k̄o, wío gb̄aa káfik̄o. ²⁰ Nsu Lua z̄i ò̀kpa ble yáio. Ble pii maae, ãma p̄o p̄o r̄ȳo ble n gbēdo fu maa. ²¹ N̄̀soan nò, w̄emian nò, yá p̄o a to n gbēdo fu pii, a maa n̄ t̄e. ²² Yá p̄o ní a náai ví, n̄ȳo k̄ua e Lua kíi. Báaaden gbé p̄o yá p̄o à z̄eò lí aà s̄s̄ v̄io ũ. ²³ Tó gbé lé seake ble p̄o àle blewa s̄s̄, à azia dàȳau, ké i kpaaf̄ ní aà luanaaik̄eao yáí. Yá p̄o i kpaaf̄ ní gbé luanaaik̄eaoá duunae.

† 14:10 2Kln 5.10 ‡ 14:11 Isa 45.23

15

Yeakōi wēdōa Luazi guu

¹ Wá gbé pó wá gbāa luanaaikεa guu, sema wà gbé busεo fō an gbāasai guu. Wásuli yá pó ì ká wáziagu κεo. ² Wá baade lí yá pó a ka a gbēdogu κε, ké aà e maakū, i zεdō yáí. ³ Asa Kilisi i azia pōeā κεo. A kēa Lua taalau wà mē, Lua sósōa gōè.* ⁴ Yá pó wa kē yāa píi, wa kē ledaawá yáíε. Yápi ì wá gba mēna, ì wá gba sō ké wàò wēdō ziai. ⁵ Lua pó ì n gba mēna, ì n gba sō to àò nòsεdoũκε ní kōo lá Kilisi Yesu kēwa, ⁶ í Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae tōbō ní nòsemēndoo ní ledōũ.

⁷ A kō sí lá Kilisi á síwà Lua tōbōa yáí. ⁸ Málε oé, Kilisi gō Yudaō dōnlεde ũ, ké à lé pó Lua gbē an deziōκε κε, aai dō Lua náai ví, ⁹ buipāleō i Lua tōbō aà sūuu yáí, lá a kēa láuwa wà mē:

A yáí tò má n sáaukpa buipāleōνε,

mí n táasile.†

¹⁰ Wà mē bō:

Buiō, à pōnake ní Lua gbéō.‡

¹¹ Wà mē bō:

Bui píi, à Dii táasile,

bùsu gbépii à aà tó gbia bō.§

¹² Isaia ò bō:

Yεse miōna a vlāpa,

i fele kible buipāleōwa,

an wé iō dōaàzi.*

---

* 15:3 Soũ 69.10 † 15:9 Soũ 18.50 ‡ 15:10 Iko 32.43 § 15:11 Soũ 117.1 * 15:12 Isa 11.10

13 Lua pò gbépii wé dɔi to pɔna ní aafiao pɛwá a náai pò ále ke yáí, ké á wɛdɔaaazi káfi ní a Nisina gbáao.

Pɔlu zíkɛa Luaɛ

14 Ma gbéɔ, má dɔ sáasá ké maakɛa pɛwá, á yápii dɔ wásawasa, á fɔ lɛdakɔwa. 15 Ma láɛ bee kɛáɛ guu ma yáɛ kɛ ní sɔo dilɛa ké àɔ dɔágu yáí, asa Lua gbɛkɛkɛmɛɛ, 16 ɔ ma gɔ Kilisi Yesu zíkɛna ũ buipáɛɔnɛ. Máɛ bao pò bɔ Lua kíi kpáné, ké an kua e àɔ adoa ní Luapi Nisina gbáao. Máɛ bee ke Luaɛ aà gbagbaa pò í kaaàgu ũɛ. 17 Ma naa Kilisi Yesuwa guu má fɔ íanadá zɔ pò máɛ ke Luaɛ yá musu. 18 Asa má yáɛ oa vɔo, mé i ke yá pò Kilisi kɛ ma kíi bàasio. A tò buipáɛɔ Lua yámà ma yá'oa ní ma yákeao guu 19 ní dabudabuɔ ní yábɔnsaɛɔ gbáao ní Lua Nisina gbáao. Bɔa Yelusaleũ ma bebe wéle ní wéleɔ e ma pɛɛɔ Ilili bùsuu Kilisi bao kpàwakɛa guu. 20 Miɔ ye mà baonapi kpa gu pò wi Kilisi yámau yáaoɛ, ké másu buba gbɛpáɛ pò gáuo yáí. 21 Lá a kɛa láuwa wà mè:

Gbé pò wi aà yá'oné yáaoɔ wé a ké,
gbé pò aai aà bao ma yáaoɔ dɔ.†

22 Yá pò ɔ kpamɛɛ m̀ɔm̀ɔ mà m̀ɔ á kíin we.‡ 23 A kà wé ũma, ké miɔ ye mà m̀ɔ á gwai. Tiasa lá yáɛ ma dɔa bùsue beeɔ guu ɔo, 24 ma wé dɔi wà wɛsikɔle sa ma gɛa ɛsipayá bùsuu guu. Tó ma gɔɔplakɛáno ní pɔnao, í gé zɛimɛɛ we. 25 Tia kéwa sɔ máɛ gé ní dɔnleɔ Lua gbéɔnɛ Yelusaleũ,§ 26 asa gbé pò aa ku Masedoni ní Gɛlesio zèd wà Lua gbɛ taaside pò aa ku

† 15:21 Isa 52.15 ‡ 15:22 Lom 1.13 § 15:25 1Kln 16.1

Yelusaleũ kámasa kaε. ²⁷ Aa zèdò, ãma teasiε, asa lá Yudaο Lua àizeε li buipãleονε, a maa buipãleο ní dúnia àizeε lí Yudaονε s̄ε.* ²⁸ Tó ma gbapi náné ní ɔ̀zĩ má làa, ma gea Esipayã guu má boλε á kíi. ²⁹ Má d̄s kέ tó máλε mó á kíi, Kilisi báaa pεεaa guu ɔ̀ má mówá.

³⁰ Ma gbέɔ, ma naé wá Dii Yesu Kilisizi ní yeak̄si p̄s Lua Nisina i iwεεo, à d̄εeka àο wabikεμεε Lu-awa, ³¹ kέ aà ma b̄o Yude luayãdansaiο guu, mé d̄onle p̄s máλε γεδ̄ Yelusaleũ Lua gbέɔνε kené p̄maa ũ, ³² mí á le ní p̄nao, tó Lua wèi, mí kámabo á kíi. ³³ Lua aafiade aào kúáno ápii. Ami!

16

Fɔ̀kp̄ama

¹ Máλε wá d̄ae Febe, S̄akele ḡalideο d̄onlede s̄aukpaé. ² A aà si Dii ȳái, lá a maa Lua gbέɔ kε ní k̄owa. A d̄oaàle ní p̄s p̄s a yei á kíio píi, asa à d̄onlek̄ené dasi ní mapio b̄.

³ Ma f̄okp̄a Pisii ní Akilasiowa. Ma z̄ikendeενε Kilisi Yesu z̄i guu.* ⁴ Aa s̄i ní mi s̄aale, mapi mà b̄o. I kε máme má adoo, w̄éle ní w̄éleo buipãle ḡalideο lé ní s̄aukpa píi b̄ε.

⁵ Ma f̄okp̄a ḡali p̄s aai k̄aaa an kp̄eu gbέɔwa. Ma f̄okp̄a ma gbέ yenzide Epenewa. Aapi mé Kilisi náaik̄è Azi bùsuu s̄éia.

⁶ Ma f̄okp̄a Maliamawa. A k̄oaik̄èé maamaa.

⁷ Ma f̄okp̄a And̄oniku ní Zuniaowa. Ma bui p̄s wà wá dá kp̄eu s̄anuονε. Aa t̄ob̄ò z̄inaο guu, mé aa naa Kilisiwa ma ãa.

* 15:27 1Kln 9.11 * 16:3 Zln 18.2

⁸ Ma fɔkpà Ampilia pɔ de ma gbɛ yenzide ũ naa Diiwa guu.

⁹ Ma fɔkpà Ubɛ pɔ de wá zikɛndee ũ Kilisi zɪ guuwa n ma gbɛ yenzide Setakio.

¹⁰ Ma fɔkpà Apɛɛwa, asa náaidee naa Kilisiwa guu. Ma fɔkpà Alisɔbu bɛdeɔwa.

¹¹ Ma fɔkpà ma bui Elodiɔwa. Ma fɔkpà Naasisi bɛde pɔ aa naa Diiwaɔwa.

¹² Ma fɔkpà Tifena n Tifosaowa. Nɔɛpiɔ kɔaikɛ Diiɛ. Ma fɔkpà Pɛɛsidiwa. Nɔɛ yenzidepi kɔaikɛ Diiɛ.

¹³ Ma fɔkpà Lufu pɔ tɔbɔ Dii zɪ guuwa n aà da pɔ máɛ gwa ma da ũo.

¹⁴ Ma fɔkpà Asikitiwa n Felegɔo n Ɛɛmɛo n Patobao n Ɛɛmao n n Yesude dee pɔ aa sãnuɔ pii.

¹⁵ Ma fɔkpà Fililɔguwa n Zulio n Nɛɛo n aà dãeo n Olimpao n Lua gbɛ pɔ aa sãnuɔ pii.

¹⁶ A fɔkpakɔwa n Lua gbɛɔ lɛpɛakɔwao. Wɛɛɛ n wɛɛɛo Yesudeɔ fɔkpàwá npii.

Lezaama

¹⁷ Ma gbɛɔ, máɛ oé, à laaika gbɛ pɔ aa bɔ yá pɔ á dada kpɛɔzi. Aaɪ gbɛɔ kɛkɔwa, aaɪ gbɛɔ sásã. A kɛmá, ¹⁸ asa gbɛ bee taɔ lí zɔble wá Dii Kilisiɔ, sema n gbɛɛ yá. Aaɪ yãsaideɔ sásã n lenao n yãdɔo.

¹⁹ Gbɛpii á misiilea Diiɛ bao mà. Máɛ pɔnakɛ á yá musu. Má ye àɔ maakea ðnɔ vɪ, ɪɔ wɛsiadeɔ ũ vãikea musu. ²⁰ Lua aafiade a Setãu úɔ á gbá zɛ tia. Wá Dii Yesu gbɛkɛkɛé.

²¹ Ma zikɛndee Timɔtee† n ma buiɔ Lusiu n Zasɔo n Sosipatɛɛo fɔkpàwá. ²² Ma Tɛɛtiu, ma gbɛ pɔ ma

---

† 16:21 Zin 16.1

lápi kè, ma fòkpàwá naa Diiwa guu. ²³⁻²⁴ Ma uabele Gaiusi† pò Yesudeo ì káaa aà be fòkpàwá. Wéle ɔ'ulena Elasa fòkpàwá ní wá gbèdo Kaatuo.

²⁵ Lua a fɔ́ á gba gbãa lá a ku Yesu Kilisi bao pò mi kpa guuwa. Asiiyãpi ulea za káauε, ²⁶ tiasa ɔ́ Lua pò ɔ́ ku gɔɔpii díle wá yá pò kú ãnabiɔ́ láɔ guupi bɔ gupuau, ké bui píi e dɔ́, aai Lua náaike, aa gɔ́ aà yãmanaɔ́ ũ. ²⁷ Wá Lua m̀ndona ɔ́nde tɔbɔ ní Yesu Kilisi gbãao e gɔɔpii! Ami.

---

† 16:23-24 Zln 19.29

Bibeli Luayátaalá
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin
and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9